

Книга должна быть
возвращена не позже
указанного здесь срока

Количество предыдущих выдач _____	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Teshabayeva Zamira Sobirovna

«MARIYA MONTESSORI METODIKASI»

Fanidan
O'quv qo'llanma

Ta'lim yo'nalishi: 60110200 - Maktabgacha ta'lim

TOSHKENT-2023

UO'K 373.167.1
KBK 74.1
M-27

MUNDARIJA

Teshabayeva Z.S. / Mariya Montessori metodikasi / O'quv-qo'llanma
- Chirchiq: «Nazokathon ziyo print», 2023. – 76 bet.

Mazkur o'quv qo'llanmada maktabgacha ta'lim yo'nalishi bakalavriyat talabalarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlashda xorijiy tajribalarni o'rganish, integratsion o'quv-tarbiyaviy faoliyatni tashkil etish haqida ma'lumotlar bayon etilgan.

Mariya Montessori metodikasining mohiyati va metodika tamoyillariga muvofiq tuzilgan, bola hayotining birinchi kunida boshlab uning uygun rivojlanishiga qaratilgan o'quv-tarbiyaviy faoliyat turlari batafsil bayon etilgan.

O'quv qollanmani tayyorlashdan ko'zlangan maqsad maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya sohasiga davlat talablaridan kelib chiqqan holda yangicha yondoshish, pedagogik jarayonni sifat va mazmun jihatdan to'g'ri tashkil etishdan iborat.

O'quv qo'llanmada talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash, maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual rivojlantirishda kvalimetrik kompetensiyaning o'rni va ahamiyati, hamda bolalarni har tomonlama shakllantirishda gamho'rlik qiluvchi oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti, maktab va mahalla bilan hamkorlik ishlarini amalga oshirishga oid ko'nikma va malakalarni hosil qilish vazifalari yoritiladi.

Kirish

1-Mavzu: Mariya Montessori metodikasining yaratilish tarixi va nazariy asoslari	4
2-Mavzu: Mariya Montessori metodikasining asosiy g'oyalari	6
3-Mavzu: Montessori ta'lim tizimining tarkibiy qismlari	18
4-Mavzu: Mariya Montessori metodikasida ko'rgazmalilikning o'rni	28
5-Mavzu: Mariya Montessori metodikasiga doir ilmiy tadqiqotlar va muammolar	32
6-Mavzu: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Mariya Montessori zonalarini yaratish	41
7-Mavzu: Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'lim tarbiyasida Mariya Montessori metodikadan foydalanishning o'ziga xosligi	47
8-Mavzu: Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida Montessori metodikasi mashg'ulotlari. "Tinchlik va hurmat" darslarini tashkil qilish	52
9-Mavzu: Montessori metodikasi va oila	55
MARIYA MONTESSORI METODIKASI FANI BO'YICHA IZOHLI LUGAT	58
ADABIYOTLAR RO'YXATI	68
	71

ISBN 978-9910-9964-4-3

UZBEKISTON RESPUBLIKASI O'LIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI

© Teshabayeva Z.S., 2023
© «Nazokathon ziyo print», 2023

Kirish

XXI asr boshlarida kechayotgan global ijtimoiy-iqtisodiy geosiyosiy jarayonlar dunyoning goyaviy-mafkuraviy qiyofasi o'zgartirib, yangicha tafakkur va dunyo qarashni shakllantirish taqozo etmoqda.

“Farzandlarimiz tarbiyasida eng asosiy bo‘gin hisoblangan maktabgacha ta‘lim tizimining jamiyatimiz hayotidagi o‘rni ahamiyatini hech narsa bilan o‘lchab bo‘lmaydi”¹ deb ta‘kidlay prezidentimiz o‘zining “Yangi O‘zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi” asarida.

2017-2021-yillarga mo‘ljallangan “O‘zbekiston Respublikasi yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi”,

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta‘lim bosqichlarining uzluksizligi va izchilligini ta‘minlash, ta‘limning zamonaviy metodologiyasini yaratish, O‘quv-metodik majmualarning yangi avlodini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish takomillashtirish taqozo etadi. O‘zbekistonda maktabgacha ta‘lim tizimini tubdan islo qilish ishlari amalga oshirilmoqda.

O‘zbekiston Respublikasining «Maktabgacha ta‘lim va tarbiya to‘g‘risida»gi qonuni 4-moddasida har bir bolaning iste‘dod nishonalarini, ishtiyoqlari va qobiliyatlarini rivojlantirish uchun shart-sharoitlar tengligi, maktabgacha bo‘lgan yoshdagi bolalarga ta‘lim, tarbiya berish oila hamda maktabgacha ta‘lim tashkiloti tarbiyaviy ta‘sirining birligi keltirilgan².

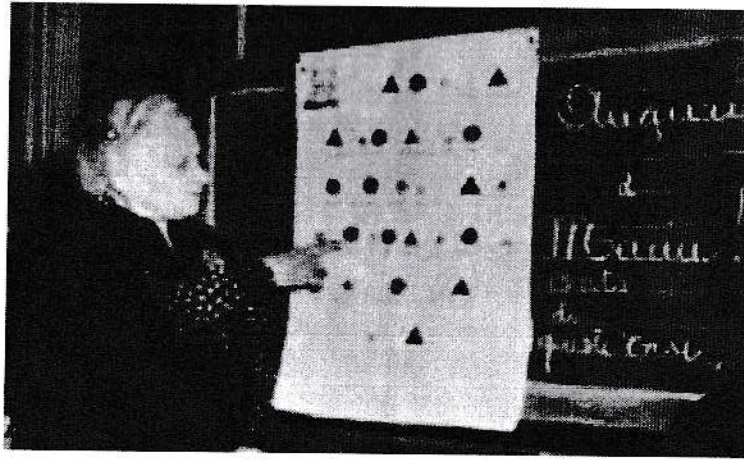
2017-yilnin 16-avgust kuni O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev rahbarligida bo‘lib o‘tgan yigilishda maktabgacha ta‘lim tizimini tarkibiy jihatdan tubdan isloh qilish hamda mazkur tashkilotlarga bolalarni to‘la qamrab olish bo‘yicha muhim vazifalar qo‘yildi. Bu boradagi tahlillar natijasida qisqa vaqtda uchta yirik hujjat – O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 4 sentabrdagi «Maktabgacha ta‘lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari

to‘g‘risida»gi PQ-3261-sonli Qarori, 30-sentabrdagi «Maktabgacha ta‘lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi PF-5198-sonli Farmoni qabul qilindi.

Maktabgacha yosh-shaxsning dastlabki kamol topish davridir. Har bir bola shaxsining rivojlanishi, jumladan ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda uni adabiyotga, san‘atga qiziqish va xalqimizning boy madaniy merosiga nisbatan hurmatni tarbiyalash vazifalarini amalga oshirishda pedagog yetakchi ro‘l o‘ynaydi. Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual qobiliyatlarini shakllantirishda tarbiyaning turli metodlarini qo‘llash va «Ilk qadam» davlat o‘quv dasturida belgilab berilganidek, o‘quv tarbiyaviy faoliyatning o‘zaro uygunligini ta‘minlash, har bir bolaning individual xususiyatlarini hamda ta‘lim ehtiyojlarini inobatga olgan holda tashkil etish lozim³.

“Mariya Montessori metodikasi” fani talabalarda pedagogik ijodkorlik hamda pedagogik kvalimetriya kompetensiya sifatlarini shakllantirishga zamin yaratadi. Chunki, metodikani amalga qo‘llash jarayonida tahlil, sintez, qiyoslash va taqqoslash jarayonlari amalga oshiriladi, texnologiyani qo‘llash bo‘yicha xorijiy tajribalarni o‘rganadi, integratsion jarayonni va integratsion mashgulotlarni tashkil etish bo‘yicha bilimlarni o‘zlashtiradi. Bo‘lajak tarbiyachilarda kasbiy kompetensiyani rivojlantirishda ta‘lim jarayonini maqsadga muvofiq tashkil etish va boshqarishni rejalashtirish, o‘quv jarayonini modernizasiya-lash, mazkur jarayonni metodik va texnik jihatdan ta‘minlash alohida ahamiyat kasb etadi.

“Mariya Montessori metodikasi” fani maktabgacha ta‘lim tashkiloti va oila bilan hamkorlikni amalga oshirishning samarali yo‘llarini ko‘zda tutadi. Mazkur o‘quv qo‘llanma maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi tizimida faoliyat ko‘rsatayotgan pedagoglar ustubehilar, oliy ta‘lim muassasalarining maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi talabalari uchun ilmiy-uslubiy manba bo‘lib xizmat qiladi.

1-Mavzu. Mariya Montessori metodikasining yaratilish tarixi va nazariy qarashlar

Millionlab odamlar uchun ta'lim tizimini o'zgartirishi keral bo'lgan ayol Mariya Montessori 1870-yil 31-avgustda Italiyaning Kiyaravalle shaxrida tugilgan. Uning onasi Renil'da olimlar oilasida kelib chiqqan bo'lib, ziyoli va erkin dunyo qarashga ega edi u qizida ayol hayotida o'z yolini o'zi tanlashi mumkinligiga ishonchni tarbiyaladi. Mariyaning otasi Alesandro ijtimoiy nuqtai nazardan anchagina eskicha odam edi, u ofiser bo'lib xizmat qilgan, o'z mamlakati

mustaqilligi uchun jangda qatnashgan, keyinchalik birlashgan Italiya mamlakati vaziri darajasiga yetishgan. 1875 yilda Alesandro oilasini Birlashgan Italiyaning yangi poytaxti Rimga ko'chirib keladi va Mariya maktabga boradi. Rimdagi ko'p maktablarda o'qitish usuli bir hil, zerikarli edi, o'qituvchilar sinf honasining o'rtasida turib bolalarga ma'ruza oqirdi. Italiyan qizlarini yaxshi ona va uy bekasi bolishlari talab etilardi shuning uchun ular uy ishlariga o'rgatilar edi. Lekin o'ziga ishongan, qiziquvchan Mariya texnika litseyida

o'qishni davom ettirmoqchi bo'ladi. Litseyda faqat o'gil bolalar ta'lim olar edi, nima bo'lishidan qat'iy nazar Mariya shu erda oqishni hohlar edi, u o'qituvchi emas injener bo'lmoqchiydi. Lekin

Mariyaning otasi uning bu tanloviga qarshi chiqadi, uni o'qituvchi bo'lishini maslahat beradi.

20 yoshida Mariya texnika litseyini a'lo baholarga tamomlaydi va Rim Universitetining meditsina fakultetiga o'qishga kiradi. Yevropada bu davrda qiz bolaning Universitetda oqishi ajablanarli holat edi. Qizlar universitetda gumanitar fanlarda o'qib tahsil olishlari mumkin edi, tilni, tarixni o'rganishi va o'qituvchi bo'lishi mumkin edi. Meditsinani o'rganish istagi Mariyaning o'sha davr qoidalarini buzishiga sabab bo'ldi. Ba'zi professorlar ayollarning miyasi erkaklanning miyasidan kichik, ular o'qishga loyqmas, ular uyda o'tirganlari yaxshiroq degan fikrlarni aytishar edi. Mariya esa bu fikrlarning hato ekanligini isbotlamoqchi bo'ldi. Mariya qiz bola bo'lganligi uchun darslarga otasining hamrohligida qatnar edi. Ko'chada yolgiz yurish qiz bola uchun mumkin emas edi. Mariya leksiya zaliga hamma yigitlar kirib o'tirib bo'lganlaridan so'ng kirar edi, ular qaysar qizga nisbatan nafratlarini namoyish qilishar, qiz bilan gaplashishmasdi, auditoriyada o'tirishga joy qoldirishmas, o'zlarini begonaladek tutishar, "bizning oramizda bu ayolning borligi kasbimizga soya soladi" deyishardi, Mariyaga juda ogir edi. Mariyaning qoldirgan hatlaridan ma'lum bo'lishicha u o'qishni tashlab ketmoqchi ham bo'lgan. U universitetdan chiqib borar ekan darslarni tashlab ketish fikri keladi. Ko'cha bo'ylab borar ekan kambagallar to'dasining yonida kichkina bolaning qizil qogoz bo'lagini juda qiziqish bilan o'ynayotganini ko'rib qoladi, uning oyoq yalang, kiyimlari yirtilgan lekin butun fikri hayoli o'sha kichik qogozchada edi, bu holat Montessorini hayratda soladi, bola o'zining nochor ahvoliga qaramasdan o'yin bilan band edi yoki Mariya bolada bilim olishga bo'lgan qobiliyatni ko'rdimi? Mariya o'zi ham aniq javobni bilolmasdi, lekin u bolani hiss qildi. "Odamzotning vazifasi bor